

**Kinderen en jongeren uit rampgevoelige gebieden een stem geven
door participatief actiegericht jongerenonderzoek (PAJO):
een scoping review**

Eva Jongema: s4455282

Bachelorwerkstuk: PABA-A412

Begeleider en eerste beoordelaar: E. Zijlstra

Tweede beoordelaar: M. J. Warrens

Rijksuniversiteit Groningen: Pedagogische Wetenschappen

Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Aantal woorden: 4090

Juni 2025

Abstract

Due to climate change, ecological instability and natural hazards, disaster-prone regions around the world have been increasingly affected. Children and youth are particularly vulnerable within these contexts, but have seldom been meaningfully involved in recovery or policy actions that concern their future. To challenge this imbalance, Youth Participatory Action Research (YPAR) has been utilized as a way to engage youth not only as a research object, but as active agents for societal change and knowledge production. Though in current science, there is a lack of overview of working methods, and how to optimize their implementation. Therefore this scoping review about YPAR working methods within the context of disaster-affected areas, aims to provide an overview of the research goals, youth experience, and the extent to which these studies reflect and report about researcher positionality and other methodological limitations. This review drew on systematic methods, conducted via the PRISMA guidelines and used the screening and analysis tools Rayyan and ATLAS. Findings show that roughly five main categories of working forms can be identified; Photovoice and other visual methods, artistic methods, educational methods, technological or digital methods and co-creation or co-design. The majority of studies used a mix of multiple methods, which is why an overview based on differences and similarities between disaster types has been provided. The most frequently deployed working methods were artistic and visual, especially in contexts affected by earthquakes. Findings show that YPAR can be a meaningful way to support youth agency, recovery and policy influencing, but close attention to ethical sensitivity, researcher roles and power dynamics are essential to avoid tokenism.

Inleiding

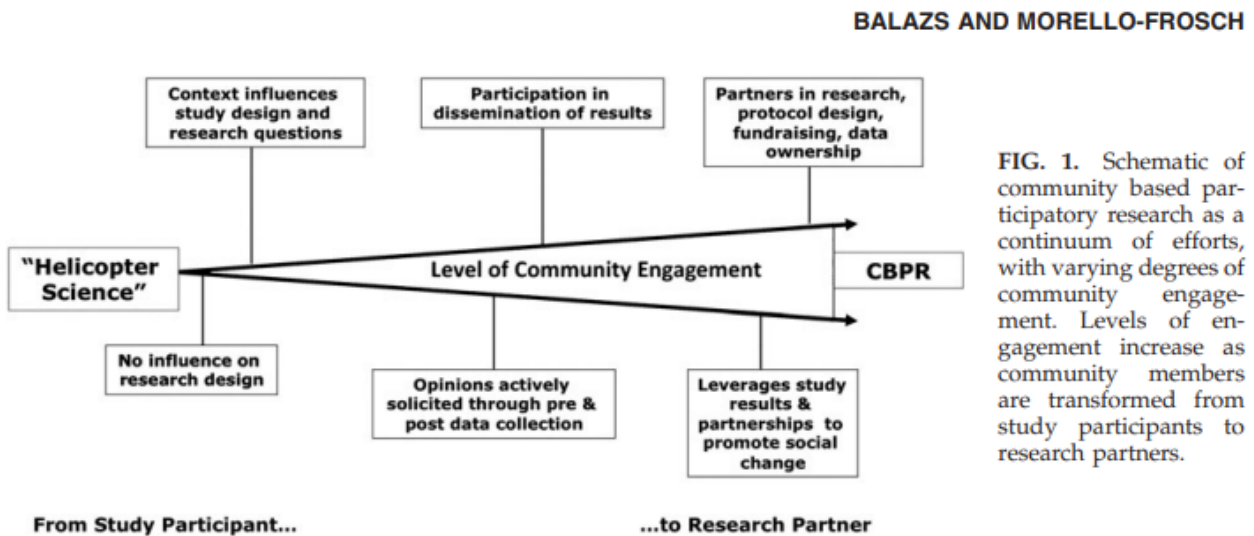
Participatief actieonderzoek in rampgevoelige contexten

Kinderen en jongeren uit rampgevoelige gebieden worden geconfronteerd met klimaatgerelateerde risico's, langdurige sociale ontwrichting en structurele ongelijkheid. Niet alleen de fysieke veiligheid van jongeren, maar ook hun ontwikkelingskansen, mentale gezondheid en identiteitsvorming worden bedreigd. Zowel directe als indirecte factoren vergroten de kans op het ontwikkelen van mentale problematiek zoals posttraumatische stress, depressies, angststoornissen of gedragsproblemen (Meltzer et al., 2021). Ondanks deze risico's, worden jongeren zelden systematisch betrokken bij de ontwikkeling van beleidsmaatregelen of andere herstelstrategieën (Pickering et al., 2022).

Participatief actieonderzoek biedt de mogelijkheid om verschillende partijen uit diverse contexten te betrekken bij data verzameling (Duc et al., 2022). Politicoloog Sherry Arnstein (1969) beschreef dat participatief onderzoek met name gaat over machtsverhoudingen tussen regeringsorganen en gemeenschapsactivisten. Hierbij schetste ze een hiërarchische ladder waarin de hoogst haalbare vorm van participatie wordt omschreven met de term "empowerment". Dit begrip overstijgt persoonlijke groei en gaat over ontwikkeling van vaardigheden, waarmee maatschappelijke structuren in twijfel worden getrokken en systemische verandering gerealiseerd kan worden. Arnsteins ladder wordt, ondanks kritiek op het ontbreken van ontwikkelingsfactoren, aanhoudend gebruikt binnen de wetenschap (Dedding et al., 2023). De term "empowerment" geeft duidelijk weer wat het belang is van participatieve onderzoeksvormen; namelijk het in staat stellen van een individu om zich krachtig en zelfbewust te uiten. Ergo, vooral wanneer complexe, sociale constructen in kaart worden gebracht, lijken deze methodologische kaders geschikt.

Figuur 1

Schematische weergave CBPR

Overgenomen uit *Environmental Justice*, door Balazs & Morello-Frosch, 2013, 6(1), 9–16.

Community-Based Participatory Research (CBPR) is schematisch in beeld gebracht en legt de focus op het oplossen van hiërarchische machtsmisstanden in voorgaand onderzoek, waarover veel kritiek is geuit (*Figuur 1*). Met name minderheidsgroeperingen zijn onderbelicht als gevolg van deze machtsverhoudingen, doordat onderzoek frequent wordt verricht vanuit het perspectief van wetenschappers en hun opdrachtgevers. Door gebruik te maken van CBPR, wordt de kwaliteit van onderzoek op gebied van de 3 R's; (Rigor, Relevance, Reach) nauwkeurigheid, relevantie en reikwijdte vergroot (Balazs & Morello-Frosch, 2013).

Om jongeren een stem te geven bij het identificeren en aanpakken van sociaal-maatschappelijke kwesties, is deze onderzoeksbenadering geëvolueerd tot Youth Participatory Action Research (YPAR) of Participatief Jongerengericht Actie Onderzoek (PAJO). Hierbinnen zijn deelnemende jongeren niet louter object van de studie, maar tevens actieve medeonderzoekers en kennisproducenten. Dit wordt bewerkstelligd met een combinatie van emancipatorisch leren en kritisch bewustzijn, en is in het bijzonder geschikt voor contexten waarin structurele ongelijkheid en marginalisatie een risico vormen voor de ontwikkeling van jongeren (Ozer, 2017).

Jongeren als medeonderzoekers: potentie en barrières

Kinderen en jongeren uit rampgevoelige gebieden worden veelal benaderd als kwetsbare slachtoffers, hoewel door middel van YPAR is aangetoond dat deze jongeren in werkelijkheid beschikken over essentiële veerkracht en unieke perspectieven, die herstel en preventie bevorderen (Fletcher et al., 2016). Ze disponeren over uitzonderlijke kennis van sociale systemen, hun leefwereld en barrières die door volwassenen met regelmaat worden verzuimd (Rodríguez & Brown, 2009). Door jongeren agentschap te bieden bij formuleren van onderzoeksvragen en beleidsaanbevelingen, evenals bij het verzamelen en presenteren van data, fungeert YPAR niet slechts als onderzoeksmethode, maar eveneens als politiek en pedagogisch instrument dat jongeren in staat stelt om reflectie op hun ervaringen te vertalen naar collectieve actie (Tafon & Saunders, 2025). Zo stellen Rodríguez & Brown (2009) dat deze vorm van epistemische erkenning niet enkel fundamenteel is op ethisch vlak, maar daarenboven resulteren in hogere acceptatie en validiteit van resultaten.

YPAR richt zich naast kennisverzameling ook op persoonlijke en sociale groei, zoals expansie van eigenwaarde, toename van zelfvertrouwen en realiseren van maatschappelijke inspraak (Ozer, 2017). Visuele en creatieve werkvormen worden ingezet om op een aantrekkelijke en laagdrempelige manier aan de sluiten op de leefwereld van kinderen en jongeren, om een veilige ruimte te creëren voor zelfexpressie, betreffende verwerking van marginalisatie, trauma's en/of ongelijkheid (Fletcher et al., 2016). Door deze elementen te implementeren, ervaren jeugdigen een gevoel van "agency"; het idee dat hun stem wordt gehoord en daadkrachtige beleidsbeïnvloeding verwezenlijkt (Ozer, 2017). In uiterste gevallen wordt dit overtroffen door gevoelens van "empowerment", waarbij bewustwording van onderdrukkende (sociale) structuren en competenties om deze te transformeren ontstaan (Duc et al., 2022). Desalniettemin kent YPAR ook restricties, zoals methodologische, praktische en ethische uitdagingen (Ozer et al., 2013; Surko et al., 2006).

Positionaliteit, machtsverhoudingen en de noodzaak van participatie

Eén van de oorzaken dat jongeren frequent ontoereikend gehoord worden, is positionaliteit van de onderzoeker; door verschillende sociaal-culturele achtergronden en rollen ontstaan binnen onderzoek ongelijke machtsrelaties, met als gevolg ethische dilemma's en een vertekend beeld van data en bevindingen (Mort et al., 2018). Een andere uitdaging van YPAR is het waarborgen van gelijkwaardige betrokkenheid en

vermijding van tokenisme. Dit laatste fenomeen verwijst naar een vorm van schijnparticipatie, waarbij jongeren weliswaar aanwezig zijn bij onderzoeksprocessen, maar de uiteindelijke besluitvorming exclusief door volwassenen wordt uitgevoerd, resulterend in symbolische betrokkenheid van jongeren en een gebrek aan effectief zeggenschap (Dedding et al., 2023). Daarom benadrukt YPAR het belang van positioneel bewustzijn van onderzoekers en in hoeverre dit de interactie met participerende jongeren beïnvloed. Door erkenning van academisch privilege mee te wegen in besluitvorming, kan ruimte ontstaan voor gedeelde inspraak binnen het proces (Johnson et al., 2022). Positionaliteit en machtsverhoudingen zijn fundamentele kwesties binnen YPAR, die essentieel zijn om een machtsverschuiving en transformatieve participatie mogelijk te maken (Dedding et al., 2023). Toch ontbreekt bij participatief onderzoek met kinderen en jongeren nog empirische evaluatie van gebruikte werkvormen en reflectie op positionaliteit van de onderzoeker. Met name voor jeugdigen woonachtig in gebieden waar relatief veel rampen voorkomen, is tot op heden weinig wetenschappelijke kennis vanuit het perspectief van jongeren in beeld gebracht (Tafon & Saunders, 2025). Doordat juist kwetsbare jongeren veelal onderbelicht en ondervertegenwoordigd zijn binnen onderzoek, is het van belang hier meer inzicht in te krijgen.

Doel en relevantie

Hoewel het belang van YPAR binnen rampcontexten in toenemende mate wordt erkend, bestaat er nog weinig overzicht van YPAR-werkvormen en hoe deze in de praktijk efficiënt kunnen worden ingezet. Het overgrote deel van studies met betrekking tot dit onderwerp, is casusgericht en gebrekkig in systematische rapportage van; doelen, opbrengsten voor en ervaringen van jongeren, effectiviteit van werkvormen, beperkingen, positionaliteit van de onderzoeker en verschillen tussen diverse rampcontexten zoals milieu gerelateerde- en natuurlijke rampen (Duea et al., 2022). Daarom is in deze scoping review een thematisch overzicht ontwikkeld waarin deze inzichten systematisch zijn gebundeld en geanalyseerd.

Afbakening

De focus van deze scoping review ligt op onderzoek waarin participatieve werkvormen zijn ingezet om jongeren uit gebieden waar rampen voorkomen of zijn voorgekomen een stem te geven. Dit verwijst naar participatief actieonderzoek waarin jongeren van 0-18 jaar aan minstens één fase van het onderzoeksproces

actieve deelname en bijdrage leverden. Onder rampgevoelige gebieden worden zowel acute als chronische crises verstaan, zoals natuurlijke rampen (onder andere als gevolg van klimaatverandering), milieuproblematiek en sociaal-politieke instabiliteit. Vervolgens is gekeken naar factoren die deze werkvormen meer of minder geschikt maken voor valide en betrouwbare data verzameling en of er verschillen zijn op dit gebied met betrekking tot diverse doelgroepen, contexten, onderzoeksdoelen en resultaten.

Onderzoeksvragen

De doelstelling van deze scoping review is het in kaart brengen van participatieve werkvormen binnen YPAR met jongeren uit rampgevoelige gebieden, door een systematisch overzicht van gebruikte werkvormen te bewerkstelligen. De centrale onderzoeksvraag luidt:

Welke werkvormen zijn toegepast in participatief actiegericht jongerenonderzoek met jeugdigen uit rampgebieden en wat werd gerapporteerd over de doelen, ervaringen van jeugdigen en positionaliteit van de onderzoeker?

En is vertaald naar de volgende deelvragen:

- Met welke doelen werden de YPAR werkvormen gehanteerd en hoe zijn deze ingezet?
- Wat waren de resultaten en ervaringen van jongeren en welke factoren speelden hierbij een rol?
- In hoeverre werd er reflectief gerapporteerd over positionaliteit van de onderzoeker en methodologische beperkingen?

Methode

Design, zoekstrategie en selectieprocedure

Om de reikwijdte van heterogene werkvormen en contextspecifieke toepassingen zo volledig mogelijk in kaart te brengen, is in dit artikel het methodologische design van een scoping review, volgens PRISMA

richtlijnen gehanteerd (Page et al., 2021). Het doel hiervan was het realiseren van systematische identificatie, analyse en synthese van participatieve werkvormen die zijn ingezet om jongeren uit crisis- of rampcontexten een stem te geven.

Tabel 1

Zoektermen PAJO met jeugdigen uit rampgevoelige gebieden

Domein	Zoektermen
Participatief onderzoek	participatory research community-based participatory research collaborative research inclusive research co-research empowerment research youth-led research child-led research youth participatory research youth participatory action research participatory action research
Doelgroep	child* adolescen* teenager* young people youth minors student* pupil*
Context	disaster* trauma* crisis emergency natural hazard* catastrophe* earthquake* hurricane* flood* tsunami* drought* wildfire*

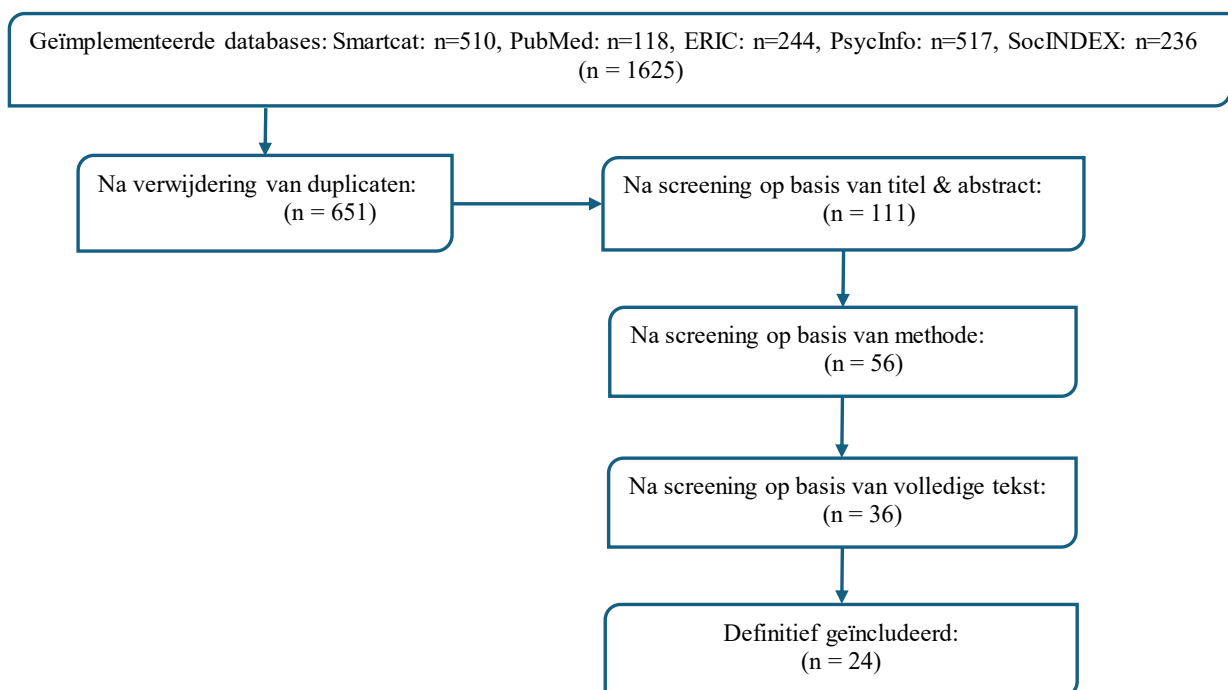
De zoekstrategie is gebaseerd op drie thematische domeinen; participatief onderzoek, doelgroep en context. Vervolgens zijn zoektermen en bijbehorende synoniemen geselecteerd, op basis van relevantie met

betrekking tot afbakening binnen dit onderzoek (weergegeven in *Tabel 1*). Deze zoektermen vormden de fundering van de zoekstring, geïmplementeerd in de volgende databases; Smartcat, PubMed, ERIC, PsycInfo en SocINDEX.

De selectieprocedure is uitgevoerd met behulp van Rayyan, waarbij screening op basis van titel en abstract, vervolgens methode en uiteindelijk volledige tekst is verricht. De resultaten hiervan zijn weergegeven in *Figuur 2*.

Figuur 2

Stroomdiagram screeningsprocedure

In- en exclusiecriteria

De gehanteerde in- en exclusiecriteria zijn weergegeven in *Tabel 2* en tijdens het gehele screeningsproces geëvalueerd. Door grote hoeveelheid aan wetenschappelijke literatuur met betrekking tot participatief actieonderzoek in samenwerking met jeugdigen binnen de context van covid-19, is besloten deze specifieke crisissituatie buiten beschouwing te laten. Daarnaast is ervoor gekozen om onderzoeken waarin zowel jeugdigen van achttien jaar of jonger, als participanten ouder dan achttien betrokken waren wel in

beschouwing te nemen, mits duidelijk werd vermeld welke participatieve actiewerkvormen specifiek zijn toegepast op de doelgroep van achttien jaar of jonger. Na screening op volledige tekst zijn nog een aantal artikelen geëxcludeerd, omdat deze; 1) de nadruk legden op de covid-19 crisis, 2) niet duidelijk werd gerapporteerd over welke werkvormen per leeftijdsgroep zijn toegepast 3) de focus lag op jongeren ouder dan 18 jaar.

Tabel 2

In- en exclusiecriteria screeningsprocedure

Categorie	Inclusiecriteria	Exclusiecriteria
Type onderzoek	Participatief actieonderzoek (bv. PAR, YPAR, CBPR, co-research, empowerment research)	Top-down traditioneel onderzoek zonder actieve betrokkenheid van jeugdigen
Reflectiviteit	Onderzoekers reflecteren op minstens één methodologische beperking	Afwezigheid van enige reflectie op methodologische beperkingen
Context	Rampgevoelige of door ramp getroffen gebieden (bv. aardebevingen, orkanen, oversromingen, droogte etc.)	Onderzoeken buiten de context van rampen of crisissituaties
Doelgroep	Kinderen en jongeren (0-18 jaar)	Volwassenen (18+) of onduidelijke leeftijdsgroep
Onderzoeksmethoden	Gebruik van participatieve dataverzamelingsmethoden (bv. photovoice, storytelling, participatory mapping etc.)	Enkel traditionele methoden zoals vragenlijsten zonder participatief karakter
Publicatietype	Peer-reviewed artikelen en wetenschappelijke rapporten	Opinieartikelen, nieuwsberichten, blogs en grijze literatuur
Uitkomstmaten	Beschrijving van doel, uitvoering en effectiviteit van participatieve technieken	Gebrek aan reflectie op methode, doel of effect; afwezigheid van methodologische focus
Taal	Engels en Nederlands	Alle overige talen
Tijd	Afgelopen 15 jaar	Meer dan 15 jaar oud

Dataextractie en -analyse

Met behulp van ATLAS is een inductieve codering uitgevoerd, aan de hand van 6 deductieve hoofdcodes gebaseerd op essentiële thema's binnen YPAR, die aansluiten bij de onderzoeksvragen; doelgroep, doel en werkvorm, ervaringen van jeugdigen en ten slotte beperkingen en positionaliteit. Per artikel zijn deze gegevens systematisch geëxtraheerd, om een overzichtelijke samenvatting te vormen (*tabel 3*). Vervolgens werd een thematische inductieve analyse voltrokken, om patronen per type werkvorm te identificeren.

Artikelen met gelijksoortige rampcontexten zijn onderverdeeld in vijf categorieën; aardbevingen, overstromingen, algemene rampen, klimaat en milieu en tot slot ongevallen, om met elkaar te worden vergeleken en verbanden in kaart te brengen. Het doel van deze iteratieve categorisering, was clustering van ramptypes en hoe deze relateren met de hoofdcodes; doelgroep, werkvormen, doelen, ervaringen van jeugdigen en beperkingen (*Tabel 4*). Hiermee is getracht een compact overzicht te realiseren, om handvatten te bieden voor vervolgonderzoek.

Resultaten

Overzicht geïncludeerde studies

Na de screeningsprocedure bleken 24 artikelen geschikt voor analyse, de geïncludeerde studies zijn uitgevoerd in diverse ecologische en geografische settingen. De rampcontexten varieerden van acute natuurlijke rampen tot aanhoudende sociale- en milieugerelateerde crises, waarin kinderen en jongeren van drie tot achttien jaar actief deelnamen aan minstens één fase van het onderzoeksproces. De resultaten van de deductieve analyse op basis van de zes hoofdcodes, zijn weergegeven in een overzichtstabel: *Tabel 3* (zie bijlage). In de volgende paragrafen zijn de belangrijkste bevindingen per code uiteengezet.

Thematische groepering van werkvormen en contexten

Een tabel op basis van gebruikte werkvormen bleek onoverzichtelijk, omdat het merendeel van studies verschillende werkvormen combineerde, waardoor grote hoeveelheid overlap een tabel met deze inhoud verwarrend zou maken. In *tabel 4* zijn de vijf rampcategorieën in combinatie met de coderingen van YPAR hoofdthema's schematisch weergegeven. Hieronder worden een aantal opvallende factoren uitgelicht; de werkvormen die het meest werden toegepast zijn kunstzinnige activiteiten, voornamelijk in contexten met algemene rampen. Photovoice en visuele etnografie werden hierna het meest toegepast. Daarnaast bleken educatieve projecten met name toegepast binnen de context van klimaat en milieu. De doelen op psychosociaal gebied domineerden met name bij aardbevingen, maar ook in andere acute rampcontexten. Toch lag bij overstromingen en ongevallen de nadruk op gedragsmatige en educatieve doelen. Binnen

contexten van algemene rampen en klimaat en milieu werd de focus gelegd op beleidsbeïnvloeding en “empowerment”. Collectieve actie in verhouding tot individuele beleving, gecombineerd met activisme en beleidsbeïnvloeding, kan worden gekoppeld aan klimaatgerelateerde studies. Voor de meeste werkvormen gold dat jeugdigen zich beter leerden uiten en na afloop meer verbondenheid en zelfbewustzijn ervoeren. Veel voorkomende beperkingen waren subjectiviteit, waardoor interpretatie afhankelijk was van contextuele factoren, gebrek aan generaliseerbaarheid en tekortkomingen op gebied van reflectie op positionaliteit en machtsverhoudingen. Ook spelen ethische kwesties en culturele sensitiviteit een rol bij effectiviteit van de werkvorm.

Tabel 4

Werkvormen, leeftijdsgroep, doelen, ervaringen van jeugdige en beperking per rampcategorie

Rampcategorie	Leeftijdsgroep	Werkvormen	Doelen	Ervaringen jeugdige	Beperkingen
Aardbeving (n=3)	6-18 jaar	Kunstzinnige activiteiten (n=3) Digitale tools (n=1)	Verwerking van; trauma's en verlies, versterken veerkrachtigheid	Voelden zich empowered en gehoord, betere traumaverwerking en revaluatie van eigen rol in herstel	Culturele sensitiviteit, subjectieve interpretaties en enkele onderbelichte machtsrelaties
Overstroming (n=4)	8-20 jaar	Kunstzinnige activiteiten (n=3) Educatieve projecten (n=2)	Intergenerationeel leren, risicopreventie en systeemdenken	Ervaarden verbetering in systeemdenken, empathie en beperkingen in overdracht op gezin	Ethische kwesties m.b.t. onmacht, beperkte betrokkenheid van ouders en veel onderbelichte contextuele factoren
Algemene rampen (10)	4-24 jaar	Kunstzinnige activiteiten (n=6) Photovoice & visuele methoden (n=5)	Inschatten van risico, bewustwording en inzicht in perceptie	Grotere waardering voor eigen perspectief, collectieve reflectie en zelfvertrouwen	Subjectiviteit van interpretatie en weinig reflectie op positionaliteit
Klimaat & milieu (n=5)	10-22 jaar	Kunstzinnige activiteiten (n=4) Co-creatie (n=4) Educatieve projecten (n=3)	Milieubetrokkenheid, klimaatbewustzijn en collectieve actie	Kregen meer vertrouwen in eigen rol bij klimaatactie, voelden zich serieus genomen en bevordering van bewustzijn	Technologische ongelijkheid, veel risico op bias en tokenisme en beperkte generaliseerbaarheid
Ongevallen (n=2)	3-20 jaar	Kunstzinnige activiteiten (n=3)	Preventie, veiligheid en collectieve actie	Meer bewustwording van risico's, eigen initiatieven werden omgezet in lokale acties en collectief leren	Ethische beperkingen m.b.t. privacy waardoor beperkte data en risico op sociale wenselijkheid

Typologie van YPAR-werkvormen

Doelen en gebruikte werkvormen

De gebruikte werkvormen kunnen worden geclassificeerd onder vijf hoofdtypen; “photovoice” en andere visuele methoden (n=10), kunstzinnige activiteiten (n=12), educatieve participatieprogramma's (n=4),

digitale en technologische tools (n=6) en co-creatie en co-design (n=4). De meest voorkomende combinatie van werkvormen betreft kunstzinnige activiteiten, visuele methoden en gebruik van digitale- en technologische tools. Ook lijkt er een verband tussen typen werkvormen en de beoogde doelen en uitkomsten. “Photovoice” en visuele methoden vertoonden bijvoorbeeld samenhang met doelen berustend op bewustwording van zowel ecologische als sociale kwesties (Pickering et. al., 2022; Gómez, 2023). Daarnaast werden kunstzinnige activiteiten met name ingezet voor zelfexpressie, “empowerment” en emotionele verwerking (Fletcher et al., 2016; Munro-Kramer et al., 2023; Kee, 2026). Communicatie met beleidsmakers, bijvoorbeeld in de vorm van aanbevelingen, werden overwegend bewerkstelligd door co-creatie en co-design. Educatieve participatieprogramma’s werden in het bijzonder gebruikt om kennisverwerving en beleidsbeïnvloeding te bevorderen (Madrigal et al., 2020; Williams et al., 2016; Trajber et al., 2019). Tot slot zijn digitale- en technologische tools voornamelijk ingezet om verbinding en betrokkenheid tussen jongeren en gemeenschapsleden te versterken (Madrigal et al., 2020; Potts, 2024; Pickering et al., 2022; Gallay et al., 2022; Zeng & Silverstein, 2011). In nagenoeg alle studies stond erkenning van de stem van jongeren centraal, waarbij variaties van individuele doelen (veerkracht en zelfexpressie), collectieve doelen (solidariteit en collectief bewustzijn) en structurele doelen (facilitaire- en beleidsbeïnvloeding) de revue passeerden.

Participanten

Zoals hierboven genoemd, vonden de studies plaats binnen diverse ecologische en geografische contexten zoals Canada, de Filipijnen, Haïti, de VS en Nepal. Deze gebieden werden getroffen door orkanen, aardbevingen, overstromingen of andere permanente klimaatstress en ecologische instabiliteit. De betrokken jongeren varieerden van leeftijd, met een range van drie tot achttien jaar. In een aantal studies zijn jongeren tot vierentwintig jaar geëngageerd, maar hierover is analyse zorgvuldig gebaseerd op wat jongeren onder de achttien jaar bijdroegen (Fletcher et al., 2016; Gómez, 2023; Gallay et al., 2022; Kee, 2016). Een opvallend verband tussen leeftijdsgroep en werkvorm, is dat kunstzinnige en visuele methoden voornamelijk werden ingezet bij jongere kinderen van circa drie tot twaalf jaar (Mutch & Gawith, 2014; Ribeiro & Silva, 2021; Gesser-Edelsburg et al., 2021). Daarentegen werden beleidsmatige co-creatie en co-design, en digitale- en technologische tools nagenoeg uitsluitend op oudere jongeren van circa vijftien tot achttien jaar toegepast (Jones et al., 2023; Madrigal et al., 2020).

Ervaring van jeugdigen

De ervaringen van participerende jongeren waren overwegend positief; ze rapporteerden toename in zelfvertrouwen, zeggenschap, verbondenheid, inzicht, het gevoel erkend en gehoord te worden en verwerking van traumatische gebeurtenissen. Desalniettemin vermeldde enkele jongeren ook negatieve ervaringen: het gevaar van tokenisme werd in sommige gevallen ervaren, met als gevolg beperkte opvolging van aanbevelingen door volwassenen (Pickering et al, 2022). Daarnaast werd in de studies die gebruik maakten van digitale- en technologische tools gerapporteerd dat ongelijkheid in toegang tot deze tools een averechts effect had op gevoelens van “empowerment” (Madrigal et al., 2020).

Beperkingen en positionaliteit

Omdat YPAR een aantal uitdagingen kent, is gekeken naar de mate van reflectie op methodologische beperkingen en positionaliteit van de onderzoekers. In de geïmplementeerde studies kwamen voornamelijk beperkingen met betrekking tot generaliseerbaarheid, ouderbetrokkenheid, taal- en cultuurbarrières, logistieke tekortkomingen en ethische dilemma's naar voren. De kern van deze ethische dilemma's beslaat binnen YPAR kwesties met betrekking tot machtsverhoudingen en positionaliteit. Desondanks werd in slechts drie studies expliciet gereflecteerd op de machtsverhoudingen en positionaliteit van de onderzoekers (Johnson et al., 2022; Pickering et al., 2022; Gómez, 2023). In zes andere studies werd weliswaar het belang van deze dilemma's benoemd, maar ontbrak een specifieke en expliciete reflectie (Flechter et al., 2016; Kee, 2016; Jones et al., 2023; Ribeiro & Silva, 2021; Wall, 2016; Williams & McEwen, 2021). De overige vijftien studies rapporteerden nagenoeg niets met betrekking tot dit onderwerp.

Discussie

Conclusie

Om antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag, worden ten eerste de deelvragen uiteengezet. Met welke doelen werden de YPAR werkvormen gehanteerd en hoe zijn ze ingezet?

Afhankelijk van de aard van de ramp, werden verschillende werkvormen binnen YPAR-onderzoek ingezet met variërende, maar wederkerige doelstellingen. Een aantal veelvoorkomende thema's waren; psychosociale en emotionele veerkracht en herstel, risicopreventie en educatie, beleidsinvloed en "empowerment", en tot slot collectieve actie en klimaatbewustzijn. Met name bij acute rampen werd de nadruk gelegd op psychosociale en emotionele veerkracht en herstel, door middel van expressieve kunstvormen zoals "photovoice", theater, muziek, tekenen etc., veelal gekoppeld aan narratieve oefeningen. Daarnaast werden doelen met betrekking tot beleidsbeïnvloeding of collectieve actie vaker gezien binnen studies in contexten waar structurele klimaat- en milieurampen voorkwamen. Doorgaans werden hier werkvormen ingezet op basis van digitale- en technologische tools, in combinatie met co-design en creatieve expressie. Ook algemene rampen, overstromingen en ongevallen hadden overwegend doelen met de focus op beleidsbeïnvloeding, maar maakten in de meeste gevallen gebruik van educatieve programma's gericht op preventie door stimulatie van systeemdenken, bewustwording van rampprocessen en betrokkenheid van en verbinding tussen gezinnen en gemeenschapsleden. De rode draad binnen deze studies, was het vooropstellen van jongereninspraak en co-creatie, waarbij werkvormen voor dataverzameling niet enkel werden toegepast als middel om tot resultaten te komen, maar bovendien als interventie an sich.

Wat waren de resultaten en ervaringen van jongeren en welke factoren speelden hierbij een rol? Hoewel de ervaringen met participatieve werkvormen van jongeren divers waren, konden toch een aantal consistente patronen worden herkend. De meeste jongeren rapporteerden positieve ervaringen met betrekking tot; serieus gehoord en gezien worden, toename in zelfvertrouwen, motivatie en agentschap. Daarnaast gaven ze aan een groei te hebben doorgemaakt met betrekking tot traumaverwerking, meer verbondenheid met anderen te voelen en expansie van inzicht en bewustzijn in de persoonlijke situatie. Met name creatieve expressievormen (zoals fotografie, kunst, theater etc.), bleken bij uitstek geschikt om complexe emoties te verwoorden en uiten. Desalniettemin wezen sommige jongeren op tekortkomingen die hun gevoel van betrokkenheid ondermijnden. Zo varieerde de mate van "agency", dus risico op tokenisme, sterk tussen de verschillende studies. De wetmatigheid die hieruit kan worden getrokken is dat: hoe groter de daadkrachtige zeggenschap van jongeren, hoe groter de impact en actieve betrokkenheid, resulterend in positieve ervaringen en beleidsbeïnvloeding door een gevoel van "empowerment".

In hoeverre werd er reflectief gerapporteerd over positionaliteit van de onderzoeker en methodologische beperkingen?

Verschillen in het al dan niet realiseren van daadkrachtig zeggenschap, zit in de mate van culturele en contextuele sensitiviteit, logistieke of methodologische tekortkomingen en reflectie van onderzoekers op machtsverschillen en positionaliteit. In studies waar deze factoren in mindere mate aan bod kwamen, rapporteerden jongeren frequenter minder betrokkenheid, motivatie en agentschap te ervaren. Zo bleek het van belang gebruik te maken van creatieve werkvormen, die goed aansluiten op de leefwereld van kinderen en jongeren. Ook lieten studies die investeerden in lange termijnrelaties en het opbouwen van een vertrouwensband positieve ervaringen en betrokkenheid van jongeren zien. Bovendien had de combinatie van actiegericht denken en ruimte creëren voor emotionele verwerking, een positief effect op de uitkomsten. Bewustzijn van machtsverhoudingen en positionaliteit van de onderzoeker waren de belangrijkste factoren om tokenisme te voorkomen. Desalniettemin bleek het merendeel van studies hier niet systematisch op te reflecteren.

In conclusie kan gesteld worden dat YPAR werkvormen geschikt lijken voor contexten waarin jongeren zijn getroffen door een breed scala aan crises of rampen, aangezien mede-eigenaarschap een krachtig middel is voor educatie, beleidsverandering en (gemeenschaps-) herstel. Om dit daadkrachtig te kunnen bewerkstelligen, is het van belang om ethische- en contextuele sensitiviteit in acht te nemen en kritisch te reflecteren op machtsdynamieken en positionaliteit van de onderzoeker.

Methodologische reflectie

Door gebruik te maken van een scoping design, is een brede zoekstrategie toegepast en zijn diverse geografische contexten thematisch geanalyseerd. Toch kent dit onderzoek ook een aantal beperkingen, die de volledigheid en validiteit bemoeilijken. Zo werd de leeftijd en omvang van de steekproef in enkele studies niet eenduidig verwoord, waardoor het maken van directe vergelijkingen uitdagend bleek. Bovendien zijn twee studies van Pickering et al. (2022) geïncludeerd, maar schenen deze informatie uit dezelfde dataset te hebben benut. Daarnaast is de analyse uitgevoerd door één hoofdonderzoeker, waardoor mogelijk sprake zou kunnen zijn van een interpretatiebias. Tot slot zijn geen lokale rapporten of grijze literatuur geïncludeerd, waardoor mogelijk geen holistisch beeld in kaart werd gebracht.

Reflectie op literatuur

De bevindingen in deze scoping review, liggen grotendeels in lijn met resultaten uit eerdere YPAR-reviews. Zo schreven Power en Tiffany (2006) over het belang van betekenisvolle participatie van jongeren en welke voorwaarden hierbij noodzakelijk zijn. Ze benadrukken de importantie van zorgvuldig ontworpen leeromgevingen waarin jeugdigen voldoende ruimte krijgen om vaardigheden, beleidsmatige inzet en kritische onderzoeksstrategieën te ontwikkelen. Conform huidige studie, pleitten ze voor participatie in alle fasen van het onderzoeksproces en structurele bevordering van ruimte voor “agency”. Ozer et al. (2013) rapporteerden over de moeilijkheid om effectief en daadkrachtig jongerenparticipatie te realiseren, waarbij het fenomeen “bounded empowerment” de primaire bedreiging vormt. In lijn met tokenisme, wordt onder dit fenomeen de beperkte invloed van jongereninspraak verstaan, door impliciete machtsstructuren of institutionele kaders. Zij troffen aan dat desondanks in de meerderheid van YPAR-studies, hoewel actieve betrokkenheid van jongeren, de doorslaggevende stem in handen van volwassenen verkeerden. Dit vraagt om een kritische reflectie op huidig onderzoek: wegens gebrek aan reflectie van onderzoekers, zou de mate van “empowerment” en “agency” in de geïnccludeerde studies beperkt kunnen zijn. Door YPAR niet slechts als methodologisch principe, maar daarbij als ethisch-politieke missie te benaderen, kan een transformatie van jongeren-stem naar “agency” plaatsvinden (Rodríguez & Brown). Naast reflectie op positionaliteit en machtsverhoudingen, benadrukten ze bovendien het belang van reflectie op de representatie van onderzoekers.

Aanbevelingen

YPAR is het meest voorspoedig, wanneer jeugdigen daadkrachtige inspraak en betrokkenheid kunnen realiseren. Voor beleid kan dit betekenen dat participatie wordt ingezet als instrument voor niet enkel resultatieve ambities, maar ook als interventie op zich. Daarom is het van belang jongeren te betrekken bij het gehele onderzoeksproces en samen te werken, om daadwerkelijk transformerend jeugdonderzoek te bewerkstelligen. Daarnaast is er baat bij meer onderzoek naar deze methodiek. Zo is er nog weinig bekend over de langetermijneffecten van YPAR op zowel jongeren als beleidsbeïnvloeding. Bovendien is de literatuur met betrekking tot intersectionele analyse binnen YPAR nog ontoereikend. Vervolgonderzoek zou zich bijvoorbeeld kunnen richten op verschillen tussen acute en langdurig rampcontexten, of verschillen tussen

jongens en meisjes. Tot slot is de ontwikkeling van een gestructureerd en theoretisch onderbouwd reflectiemodel van meerwaarde, waarmee onderzoekers worden ondersteund bij het kritisch positioneren van hun eigen rol, machtsverhoudingen, representatie en de invloed hiervan op het onderzoeksproces, om tokenisme te voorkomen.

Literatuur

- Akom, A., Shah, A., Nakai, A., & Cruz, T. (2016). Youth Participatory Action Research (YPAR) 2.0: how technological innovation and digital organizing sparked a food revolution in East Oakland. *International Journal Of Qualitative Studies in Education*, 29(10), 1287–1307. <https://doi.org/10.1080/09518398.2016.1201609>
- Balazs, C. L., & Morello-Frosch, R. (2013). The Three Rs: How Community-Based Participatory Research Strengthens the Rigor, Relevance, and Reach of Science. *Environmental Justice*, 6(1), 9–16. <https://doi.org/10.1089/env.2012.0017>
- Dedding, C., Groot, B., Slager, M., & Abma, T. (2022). Building an alternative conceptualization of participation: from shared decision-making to acting and work. *Educational Action Research*, 31(5), 868–880. <https://doi.org/10.1080/09650792.2022.2035788>
- Duea, S. R., Zimmerman, E. B., Vaughn, L. M., Dias, S., & Harris, J. (2022). A Guide to Selecting Participatory Research Methods Based on Project and Partnership Goals. *Journal Of Participatory Research Methods*, 3(1). <https://doi.org/10.35844/001c.32605>
- Fletcher, N. S., Cox, N. R. S., Scannell, N. L., Heykoop, N. C., Tobin-Gurley, N. J., & Peek, N. L. (2016). Youth Creating Disaster Recovery and Resilience: A Multi-Site Arts-Based Youth Engagement Research Project. *Children Youth And Environments*, 26(1), 148. <https://doi.org/10.7721/chilyoutenvi.26.1.0148>
- Gallay, E., Brighente, M. F., Flanagan, C., & Lowenstein, E. (2021). Place-based civic science—collective environmental action and solidarity for eco-resilience. *Child And Adolescent Mental Health*, 27(1), 39–46. <https://doi.org/10.1111/camh.12537>
- Gesser-Edelsburg, A., Alamour, Y., Cohen, R., Shahbari, N. A. E., Hijazi, R., Orr, D., Vered-Chen, L., & Singhal, A. (2021). Creating safe spaces to prevent unintentional childhood injuries among the Bedouins in southern Israel: A hybrid model comprising positive deviance, community-based participatory research, and entertainment-education. *PLoS ONE*, 16(9), e0257696. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0257696>
- Gómez, E. M. (2023). MEMORY IN ANALOG: ANALYZING THE IMPACTS OF RAPID URBAN GROWTH ON YOUTH. *Human Organization*, 82(4), 369–381. <https://doi.org/10.17730/1938-3525-82.4.369>
- Johnson, V., West, A., Tuladhar, S. K., Shrestha, S. M., & Neupane, S. (2022). Marginalised Youth Navigating Uncertainty: Reflections on Co-construction and Methodology in Nepal. In *Springer eBooks* (pp. 425–445). https://doi.org/10.1007/978-3-030-71190-0_21

- Jones, L., Parsons, K. J., Halstead, F., & Wolstenholme, J. M. (2023). Reimagining activism to save the planet: Using transdisciplinary and participatory methodologies to support collective youth action. *Children & Society*, 38(3), 823–838. <https://doi.org/10.1111/chso.12819>
- Kee, J. C. (2016). Unpacking post-Katrina student identities through arts-based inquiry (Doctoral dissertation). *The Pennsylvania State University*.
- Madrigal, D., Claustro, M., Wong, M., Bejarano, E., Olmedo, L., & English, P. (2020). Developing Youth Environmental Health Literacy and Civic Leadership through Community Air Monitoring in Imperial County, California. *International Journal Of Environmental Research And Public Health*, 17(5), 1537. <https://doi.org/10.3390/ijerph17051537>
- Meltzer GY, Zacher M, Merdjanoff AA, Do MP, Pham NK, Abramson DM. The effects of cumulative natural disaster exposure on adolescent psychological distress. *J Appl Res Child*. 2021;12(1):6. PMID: 36741819; PMCID: PMC9898883.
- Mort, M., Walker, M., Williams, A. L., & Bingley, A. (2018). Displacement: Critical insights from flood-affected children. *Health & Place*, 52, 148–154. <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2018.05.006>
- Mutch, C. (2014). The role of schools in disaster preparedness, response and recovery: what can we learn from the literature? *Pastoral Care in Education*, 32(1), 5–22. <https://doi.org/10.1080/02643944.2014.880123>
- Nastasi, B. K., Jayasena, A., Summerville, M., & Borja, A. P. (2011). Facilitating long-term recovery from natural disasters: Psychosocial programming for tsunami-affected schools of Sri Lanka. *School Psychology International*, 32(5), 512–532. <https://doi.org/10.1177/0143034311402923>
- Ozer, E. J. (2017). Youth-Led Participatory Action Research: Overview and Potential for Enhancing Adolescent Development. *Child Development Perspectives*, 11(3), 173–177. <https://doi.org/10.1111/cdep.12228>
- Ozer, E. J., Newlan, S., Douglas, L., & Hubbard, E. (2013). “Bounded” Empowerment: Analyzing Tensions in the Practice of Youth-Led Participatory Research in Urban Public Schools. *American Journal Of Community Psychology*, 52(1–2), 13–26. <https://doi.org/10.1007/s10464-013-9573-7>
- Page, M. J., McKenzie, J. E., Bossuyt, P. M., Boutron, I., Hoffmann, T. C., Mulrow, C. D., Shamseer, L., Tetzlaff, J. M., Akl, E. A., Brennan, S. E., Chou, R., Glanville, J., Grimshaw, J. M., Hróbjartsson, A., Lalu, M. M., Li, T., Loder, E. W., Mayo-Wilson, E., McDonald, S., . . . Moher, D. (2021). The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ*, n71. <https://doi.org/10.1136/bmj.n71>

- Pickering, C. J., Al-Baldawi, Z., McVean, L., Amany, R. A., Adan, M., Baker, L., Al-Baldawi, Z., & O'Sullivan, T. L. (2022). "It's Like Youth are Talking Into a Microphone That is not Plugged in": Engaging Youth in Disaster Risk Reduction Through Photovoice. *Qualitative Health Research*, 32(14), 2126–2146. <https://doi.org/10.1177/10497323221136485>
- Potts, M. E. (2021). Towards an understanding of resilience and experiential learning for young people in the context of uncertain futures and climate disruption (Doctoral dissertation). *Western Sydney University*.
- Ribeiro, A. S., & Silva, I. (2021). Fierce flames: Evoking wildfire disaster emotions through children's drawings. *Global Studies Of Childhood*, 11(1), 91–104. <https://doi.org/10.1177/2043610621995823>
- Rodríguez, L. F., & Brown, T. M. (2009). From voice to agency: Guiding principles for participatory action research with youth. *New Directions For Youth Development*, (123), 19–34. <https://doi.org/10.1002/yd.312>
- Surko, M., Pasti, L. W., Whitlock, J., & Benson, D. A. (2006). Selecting statewide youth development outcome indicators. *Journal Of Public Health Management And Practice*, 12, S72–S78. <https://doi.org/10.1097/00124784-200611001-00014>
- Tafon, R., & Saunders, F. (2025). Toward transformative youth climate justice: Why youth agency is important and six critical areas for transformative youth activism, policy, and research. *PLOS Climate*, 4(4), e0000472. <https://doi.org/10.1371/journal.pclm.0000472>
- Trajber, R., Walker, C., Marchezini, V., Kraftl, P., Olivato, D., Hadfield-Hill, S., Zara, C., & Monteiro, S. F. (2019). Promoting climate change transformation with young people in Brazil: participatory action research through a looping approach. *Action Research*, 17(1), 87–107. <https://doi.org/10.1177/1476750319829202>
- Trott, C. D., Rockett, M. L., Gray, E., Lam, S., Even, T. L., & Frame, S. M. (2020). "Another Haiti starting from the youth": Integrating the arts and sciences for empowering youth climate justice action in Jacmel, Haiti. *Community Of Psychology*, 6, 48–70. <https://doi.org/10.1285/i24212113v6i2-2p48>
- Ungar, M., Theron, L., Murphy, K., & Jefferies, P. (2021). Researching Multisystemic Resilience: A sample Methodology. *Frontiers in Psychology*, 11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.607994>
- Wall, E. (2014). Visualizing risk: using participatory photography to explore individuals' sense-making of risk. *Journal Of Risk Research*, 19(3), 347–363. <https://doi.org/10.1080/13669877.2014.983943>

Williams, S., & McEwen, L. (2021). 'Learning for resilience' as the climate changes: discussing flooding, adaptation and agency with children. *Environmental Education Research*, 27(11), 1638–1659.

<https://doi.org/10.1080/13504622.2021.1927992>

Williams, S., McEwen, L. J., & Quinn, N. (2016). As the climate changes: Intergenerational action-based learning in relation to flood education. *The Journal Of Environmental Education*, 48(3), 154–171.

<https://doi.org/10.1080/00958964.2016.1256261>

Wojdak, C., Silvey, P., Coykendall, C., Lin, Y. S., Bansal, A., Shannon, K., Wagner, H., McIntosh, S., & Block, R. C. (2023). Indicators of Self-Determination in Therapeutic Songwriting Lyrics Created by Adults with High LDL Cholesterol. *Journal Of Music Therapy*, 60(2), 149–174. <https://doi.org/10.1093/jmt/thad001>

Zeng, E. J., & Silverstein, L. B. (2011). China earthquake relief: Participatory action work with children. *School Psychology International*, 32(5), 498–511. <https://doi.org/10.1177/0143034311402921>

Bijlagen

Bijlage 1: Tabel 3

Overzichtstabel codering PAJO met jongeren uit rampgevoelige gebieden

	Artikel	Doelgroep	Doel & werkvorm	Ervaringen jeugdige	Beperkingen & positionaliteit
1	Carlie et al. (2020)	21 studenten/jongeren (12 vrouwen; 9 mannen) uit Haïti, die kampen met milieuproblemen als watervervuiling en ontbossing.	Het positioneren van kinderen en jongeren als agenten van verandering richting duurzaamheid, door processen van individuele en collectieve empowerment te onderzoeken. Door middel van: Kunstzinnige activiteiten: een cursus genaamd :“Photo-Environment”, bestaande uit; fotografie, film, theater en muziek. Wetenschap: kennis aanreiken over waterveiligheid.	De tentoonstelling bood jongeren een platform om hun zorgen over de gemeenschap te delen met besluitvormers. Ze waren gemotiveerd om hun macht te heroveren en alternatieve verhalen te creëren. Ze hadden regie om hun boodschap over te brengen en te communiceren over hun zorgen, terwijl ze tegelijkertijd druk konden uitoefenen op machthebbers.	Beperkte steekproef: op 5 studenten na, ontbreken de interviews die gepland stonden voor de tweede cyclus. Empowerment: doordat veel nadruk van de foto's lag op negativiteit, kwam de empowerment in het geding. Machtdynamieken & positionaliteit: de interviews zijn afgenomen door de directeur van JE, wiens rol een superviserende positie omvatte. Hierdoor is het onduidelijk in hoeverre dit de rol als interviewer en daarmee de resultaten beïnvloedde.

			Semi-gestructureerde interviews: werden afgenomen bij zowel studenten als stafleden en boden de mogelijkheid ervaringen en perspectieven te delen.		
2	Williams et al. (2016)	68 kinderen (7-9 jaar) van 2 scholen gekenmerkt door overstromingsgevoeligheid.	Het effect van een creatieve interventie op het leerproces van kinderen en hun rol evalueren ter voorbereiding op overstromingen. Daarnaast onderzoeken in hoeverre kinderen veranderingen binnen hun gezin en de gemeenschap via intergenerationeel en intercommunautair leren teweeg kunnen brengen. Co-curriculaire activiteit: kinderen werkten in kleine groepjes aan een powerpoint over overstromingen. Flood box: schatkist gevuld met visuele en tastbare materialen om kinderen inzicht te geven in voorbereidingsmaatregelen.	11% van de kinderen gaf aan thuis verdiepende gesprekken over overstromingsvoorbereiding te hebben gevoerd. Daarnaast voerden 5 kinderen thuis nog aanvullende acties uit (zoals nader onderzoek & activiteiten met familieleden). De oudere kinderen (8-9 jaar) voerden de Flood box opdracht correcter uit dan de jongere kinderen (7-8 jaar). Tijdens de groepsgesprekken toonden de kinderen empathie voor mensen en slachtoffers op de foto's.	Beperkte invloed van ouders: In sommige gezinnen konden de ouders moeilijk afstand nemen van hun rol als primaire opvoeder, waardoor ze zich moeilijk lieten beïnvloeden door hun kinderen. Ethische kwesties: Sommige kinderen ervaarden gevoelens van machteloosheid en frustratie. Schoolcontext: Doordat ouders de opdracht zagen als een schoolproject in een formele setting, bleef de persoonlijke relevantie klein.

			Interviews: na 1 week werden de kinderen individueel geïnterviewd en 1 á 2 weken later telefonisch hun ouders.		Methodische beperkingen: Door tijds- en methodebeperkingen was het lastig te bepalen in hoeverre transformatieve learning, bij zowel kind als ouder, plaatsvond. In kwetsbare gezinscontexten bleek de Flood box beperkt effectief. Groot belang van o.a. ontwikkelingsfase, SES factoren en ouder-kindrelatie bleef onderbelicht binnen de aanpak van dit onderzoek. Machtdynamieken & positionaliteit: afwezig
3	Gallay et al. (2022)	486 leerlingen uit de 6 ^e t/m 12 ^e klas (11-18 jaar) met een verhoogd risico op eco-angst, door confrontatie met stressfactoren waaronder milieuproblemen.	Jongeren actief betrekken bij deelname aan de gemeenschap met betrekking tot milieubewustzijn. Met behulp van samenwerking door partnerschappen tussen docenten, milieuorganisaties en studenten. Egalitair onderzoek: collectief leren over milieuproblemen.	Jongeren gaven aan zich te identificeren met hun team en gezamenlijke doel, waardoor ze zich gehoord en gerespecteerd voelden. Ze kregen meer vertrouwen in hun capaciteiten om collectieve actie te ondernemen, wat bijdroeg aan een gevoel van solidariteit, verbondenheid en hoop. Dit hielp bij de omgang met zware emotionele kwesties.	Methodologische beperkingen: uitgevoerde projecten waren niet specifiek ontwikkeld voor eco-angst. Daarnaast is er geen direct bewijs gevonden voor stressvermindering. Generaliseerbaarheid: een beperkte mogelijkheid tot vergelijkingen tussen culturele en geografische contexten buiten Noord Amerika.

			Informeren: actie ondernemen door aanbevelingen voor gemeenschapsprojecten openbaar te presenteren.		Machtdynamieken & positionaliteit: afwezig
4	Gesser-Edelsburg et al. (2021)	101 kinderen (3-10 jaar) uit de zuidelijke regio van Israël, waar het sterftecijfer voor onbedoelde verwondingen onder kinderen en adolescenten hoog ligt.	Voorkomen van onbedoelde verwondingen bij kinderen, door effectieve praktijken en implementatie te identificeren. Focusgroepen: de focus lag hierbij op Positive Deviance (PD); leren door identificatie van succesvolle praktijken binnen de eigen context. Interviews: met verschillende partijen, door gebruik te maken van CBPR. Kunstzinnige activiteiten: gebruik van Entertainment-Education (EE), door middel van theatrale en artistieke methoden.	Kinderenervaarden meer bewustzijn over veiligheidskwesties en voelden zich betrokken en empowered binnen de gemeenschap. Gemeenschapsleden leerden van de kinderen, door op hun initiatief een veilige speelruimte te creëren.	Privacy: door medische vertrouwelijkheid, met als gevolg beperkte toegang tot gegevens, werd identificatie van huishoudens bemoeilijkt. Ethische kwesties: door emotionele lading van de onderwerpen, zou de openheid van deelnemers mogelijk kunnen zijn beperkt. Generaliseerbaarheid: specifieke contextfactoren kunnen vergelijking tussen andere culturele en geografische contexten bemoeilijken. Machtdynamieken & positionaliteit: afwezig

5	Madrigal et al. (2020)	Middelbare scholieren uit Californië, in een regio waar hoge niveaus van luchtvervuiling zijn.	Bevorderen van milieugezondheidsgeletterdheid en burgerleiderschap van jongeren door deze actief te betrekken bij gemeenschapsgerichte luchtkwaliteitsmonitoring. Stageprogramma: 10 weken, leren over; 1) luchtkwaliteit, 2) beleid voor verbetering hiervan en 3) ademhalingsgezondheid Hands-on activiteiten: installatie en gebruik van luchtkwaliteitsmonitors Informerende presentaties over ontwikkeling en verzamelde bevindingen aan burens, familie en beleidsmakers, waarbij ervaringen en perspectieven van de jongeren centraal stonden.	Studenten rapporteerden dat ze meer acceptatie ontwikkelden voor het luchtkwaliteitsbeleid en voelden zich vaardiger in het gebruik van luchtkwaliteitsmonitoringhulpmiddelen. Hierdoor kregen ze meer vertrouwen in hun vermogen om veranderingen te realiseren in de gemeenschap, met betrekking tot milieukwesties. Ook voelden ze zich empowered en betrokken bij milieubescherming.	Generaliseerbaarheid: specifieke contextfactoren kunnen vergelijking tussen andere culturele en geografische contexten bemoeilijken. Methodologische beperkingen: door zelfrapportage zijn gegevens mogelijk gekleurd door subjectieve factoren. Machtdynamieken & positionaliteit: afwezig
---	------------------------	--	---	---	--

6	Mort et al. (2018)	30 kinderen uit het Verenigd Koninkrijk -onderverdeeld in 2 groepen; 6-12 jaar (uit North Lincolnshire) en 11-15 jaar (uit Surrey)-, die zijn getroffen door overstromingen in 2013/1014.	Inzicht krijgen in de ervaringen, veerkracht en herstelproces van kinderen die te maken hebben gehad met overstromingen, om te achterhalen wat hiervoor de beste ondersteuning is. Kunstzinnige activiteiten: waaronder wandelingen met fotografie, 3D-modellering en theatrale activiteiten, om verhalend, zintuigelijk en herstelgericht samen te werken. Interviews: zowel individuele als groepsgesprekken om inzicht te krijgen in persoonlijke ervaringen.	Kinderen gaven aan grote verliezen te hebben geleden op gebied van; vertrouwde ruimtes, controle, sociale netwerken en thuis. Hierbij voelden ze stress, teleurstelling in maatschappelijke reacties en angst. Toch bleven ze veerkrachtig en betrokken door de deelname aan het onderzoek. Als gevolg ontwikkelden ze een manifest, waarin hun aanbevelingen over; verbetering van betrokkenheid, voorbereiding en ondersteuning zijn gerapporteerd.	Machtsdynamieken & positionaliteit: kinderen worden meestal beschouwd als kwetsbare slachtoffers, waardoor actieve deelname, perceptie, betrokkenheid en erkenning kan worden beperkt.
7	Wojdak et al. (2025)	19 jongeren (7-18 jaar) uit het zuidelijke Michigan die verblijven in een residentiële	Evaluatie van het muziekprogramma en in hoeverre dit effect heeft op de gezondheid en het welzijn van jongeren.	Na analyse van de interviews kwamen vier hoofdthema's aan het licht;	Methodologische beperkingen: kleine steekproefomvang.

zorginstelling, doordat ze kampen met traumatische ervaringen.

Muziekprogramma: uitgevoerd door non-profitorganisatie *Lost Voices*, waarbij professionele muzikanten muziektherapie realiseren in samenwerking met getraumatiseerde jongeren.

1) Emotieverwerking

Generaliseerbaarheid: specifieke contextfactoren kunnen vergelijking tussen andere culturele en geografische contexten bemoeilijken.

Interviews: met 19 belanghebbenden, waaronder de jongeren.

2) Opbouw van vertrouwen

Machtdynamieken & positionaliteit: afwezig

3) Zelfexpressie

4) Toekomstgerichtheid

Door jongeren te voorzien van een veilige ruimte voor groei en expressie, kan het welzijn van jongeren positief beïnvloed worden.

8 Pickering et al. (2022) 4 tieners uit Ottawa (14-16 jaar), die onderdeel zijn van het EnRICH Youth Team, wat zich inzet voor

Verkennen van de percepties van jongeren met betrekking tot deelname aan DDR en klimaatveranderingsacties.

Jongeren ervaren veel frustratie door gebrek aan erkenning binnen DRR onderzoeken. Ze pleitten voor hun agentschap en potentieel om bij te dragen

Methodologische beperkingen: kleine steekproefomvang en mogelijke bias van deelnemers, doordat zij al eerder zijn betrokken.

participatief onderzoek met jongeren over onder andere klimaatveranderingsacties.	Photovoice: CBPR methode om jongeren de mogelijkheid te bieden zich visueel en narratief te uiten. Focusgroepen: 6 bijeenkomsten waarbij werd gefotografeerd en perspectieven zijn besproken. Informeren: 2 virtuele Photovoice-tentoonstellingen op Instagram.	aan beleidsverandering op gebied van klimaat en DDR. Hierbij benadrukten ze de rol van sociale media en kunst om bewustwording en kennisoverdracht te bevorderen.	Generaliseerbaarheid: specifieke contextfactoren kunnen vergelijking tussen andere culturele en geografische contexten bemoeilijken. Machtdynamieken & positionaliteit: afwezig
Dit onderzoek heeft onder andere jongeren uit Sindhupalchowk onderzocht, een door aardbevingen getroffen regio.	Inzichtelijk krijgen hoe jongeren met onzekere ervaringen navigeren in hun dagelijks leven. Kunstzinnige activiteiten: waaronder visuele, narratieve en bewegingsactiviteiten.	Het hoofdthema was onzekerheid, wat op verschillende manieren werd ervaren. De jongeren gaven aan te kampen met economische, sociale, medische en educatieve onzekerheid. Door de gebruikte werkvormen, werden ze in staat gesteld om hun perspectieven te uiten, waardoor ze een positieve bijdrage leverden aan toename in begrip vanuit de gemeenschap.	Methodologische beperkingen: het identificeren van de meest gemarginaliseerde jongeren is complex en beperkt door ethische kwesties. Machtdynamieken & positionaliteit: de auteurs verstrekken een kritische en zelfbewuste reflectie op eigen positie, achtergrond, overtuigingen, machtdynamieken en ervaringen die mogelijk invloed hadden op de onderzoeksresultaten.

10	Gómez (2023)	24 middelbare scholieren (15-18 jaar) uit Denver, waar gentrificatie; 1) verlies van vertrouwde omgeving, 2) sociale segregatie en 3) beperkte toegang tot onderwijs, heeft plaatsgevonden na de financiële crisis uit 2007-2009.	Inzichtelijk krijgen hoe jongeren de impact van stedelijke veranderingen ervaren en navigeren in hun dagelijks leven. Visuele etnografie: jongeren werden betrokken bij fotografie en kaartontwerp, om hun percepties en ervaringen vast te leggen.	De jongeren ervaren gevoelens van ontworteling en verlies, maar door het vastleggen van herinneringen en ervaringen, voelden ze zich geholpen bij de verwerking. Daarnaast droeg het faciliteren van een platform, waarbij ze hun stem konden laten horen, bij aan gezamenlijk begrip voor de effecten van stedelijke groei.	Generaliseerbaarheid: specifieke contextfactoren kunnen vergelijking tussen andere culturele en geografische contexten bemoeilijken. Methodologische beperkingen: erkenning van subjectieve ervaringen (en mogelijk gebrek hieraan) kan invloed hebben op betrokkenheid van jongerenperspectieven. Machtdynamieken & positionaliteit: afwezig
11	Nastasi et al. (2011)	120 leerlingen uit de 5 ^e , 7 ^e en 9 ^e klas uit Sri Lanka, 15-18 maanden na de tsunami. Alle scholieren zijn direct of indirect getroffen door de ramp.	Identificatie van stressoren en ontwikkeling van copingstrategieën voor leerlingen om lange termijn herstel te bevorderen. Visuele etnografie: leerlingen werden betrokken bij het maken van ecomaps	Analyse van de geproduceerde materialen toonde aan dat leerlingen in staat werden gesteld om stressoren van ontwikkelings- en contextuele uitdagingen te identificeren en bespreken. Daarmee wordt de suggestie gewekt dat, het programma effectief bijdroeg aan het bewerkstelligen van een veilige	Generaliseerbaarheid: specifieke contextfactoren kunnen vergelijking tussen andere culturele en geografische contexten bemoeilijken. Methodologische beperkingen: verdere evaluatie van de effectiviteit van dergelijke interventies op lange termijn zijn noodzakelijk.

			Narratieve activiteiten: leerlingen kregen hulp bij het schrijven en delen van teksten over hun ervaringen en gevoelens.	omgeving voor uiting, verwerking en ontwikkeling van copingmechanismen.	Machtdynamieken & positionaliteit: afwezig
12	Shah (2020)	25 jongeren uit Newark (13 vrouwen; 12 mannen), een omgeving waar veel sprake is van ruimtelijke ongelijkheden (zoals uitlaatgassen van vele vrachtwagens) .	Inzicht krijgen in manieren waarop participatieve technologieën ingezet kunnen worden als instrumenten, om kritisch denken en bijdrage aan sociale verandering bij jongeren te bevorderen. Digitale activiteiten: mobiele apps en digitale platformen van geografische informatiesystemen (GIS), zoals <i>Streetwyze</i> en <i>Local Ground</i>, om gegevens over de leefomgeving te verzamelen.	Jongeren gaven aan een verhoogd bewustzijn te ervaren op gebied van sociale en ruimtelijke ongelijkheden binnen de gemeenschap. Daarnaast ontwikkelden hun vaardigheden in kritisch denken en digitale geletterdheid. Ze rapporteerden een gevoel van empowerment en zelfvertrouwen in competenties, om bijdrage te leveren aan gemeenschapsinitiatieven en beleidsdiscussies.	Methodologische beperkingen: digitale ongelijkheid zoals verschillen in beschikbaarheid van technologie zijn zorgelijk. Machtdynamieken & positionaliteit: erkenning van machtdynamieken tussen onderzoekers en deelnemers wordt benadrukt, om te streven naar een werkelijk collaboratief onderzoeksproces.

			Informeren: actieve deelname aan samenwerking met lokale organisaties en bewoners bij ontwikkeling van oplossingen en presentaties over verzamelde bevindingen.		
13	Pickering et al. (2022)	4 meisjes (14-16 jaar) uit Ottawa, die lid zijn van het EnRICH Youth Research Team, en zich inzetten voor klimaatverandering en rampenrisicobeperking (DDR).	Verkennen van de percepties van jongeren met betrekking tot deelname aan DDR en klimaatveranderingsacties. Photovoice: CBPR methode om jongeren de mogelijkheid te bieden zich visueel en narratief te uiten. Focusgroepen: 6 bijeenkomsten waarbij werd gefotografeerd en perspectieven zijn besproken. Informeren: 2 virtuele Photovoice-tentoonstellingen op Instagram	Jongeren ervaren veel frustratie door gebrek aan erkenning binnen DRR onderzoeken. Ze pleitten voor hun agentschap en potentieel om bij te dragen aan beleidsverandering op gebied van klimaat en DDR. Hierbij benadrukten ze de rol van sociale media en kunst om bewustwording en kennisoverdracht te bevorderen.	Methodologische beperkingen: kleine steekproefomvang en mogelijke bias van deelnemers, doordat zij al eerder zijn betrokken. Generaliseerbaarheid: specifieke contextfactoren kunnen vergelijking tussen andere culturele en geografische contexten bemoeilijken. Machtdynamieken & positionaliteit: afwezig

14	Jones et al. (2023)	Jongeren uit het Verenigd Koninkrijk (n=67; 8-13 jaar) en Vietnam (n=18; 15-30 jaar), die actief betrokken zijn bij klimaatactie en milieubescherming, om impact te kunnen hebben op klimaat- en biodiversiteitscrises.	Inzicht krijgen in participatieve onderzoeksmethoden, voor bevordering en ondersteuning van sociale rechtvaardigheid en ontwikkeling van collectieve klimaatactie, waarbij empowerment van jongeren centraal stond. Co-creatie: samenwerking tussen jongeren, onderzoekers en gemeenschapsleden bij ontwikkeling van oplossingen en mitigaties, door middel van transdisciplinaire kennisoverdracht en emotionele verbinding.	De jongeren ervoeren betrokkenheid, empowerment en eigenaarschap, doordat ze een veilige ruimte genoten, waarin ze hun zorgen over klimaatverandering konden uiten. Ook voelden ze zich gemotiveerder om actie te ondernemen, doordat ze werden gehoord en gewaardeerd.	Machtdynamieken & positionaliteit: waarborgen van inclusiviteit en omgang met machtdynamieken tussen onderzoekers en deelnemers vereisen voortdurende reflexiviteit en evaluatie, om authentieke vertegenwoordiging van de stem van jongeren te kunnen realiseren.
15	Ungar et al. (2021)	Jongeren (13-24 jaar) uit Canada en Zuid-Afrika, die zijn blootgesteld aan economische en sociale stressoren, door	In kaart brengen en bevorderen van veerkrachtigheid op gebied van sociaal-economische uitdagingen bij jongeren.	Jongeren waren niet enkel deelnemers van het onderzoek, maar actieve mede-onderzoekers, waardoor begrip en veerkrachtigheid in de gemeenschap versterkte. Ze kregen de mogelijkheid	Ethische kwesties: culturele en contextuele gevoeligheid zijn noodzakelijk voor het bestuderen van veerkracht, het risico op gebrek hieraan kan leiden tot homogenisering van ervaringen.

afhankelijkheid van de olie- en gasindustrie.	Interviews: met jongeren over welzijn, gezondheid, copingstrategieën en impact van economische schommelingen.	hun perspectieven te delen, wat leidde tot een dieper inzicht in factoren die bijdragen aan welzijn en veerkracht op gebied van economische en milieu gerelateerde stressoren.	Methodologische beperkingen: veerkracht als een multisystemisch concept beperkt methodologische benadering, door complexiteit van operationalisering. Machtsdynamieken & positionaliteit: afwezig
	Focusgroepen: groepsgesprekken over de hierboven genoemde onderwerpen.		
	Kunstzinnige activiteiten: foto- en videografie gedocumenteerd door jongeren over uitdagingen, levensverhalen, persoonlijke krachten en de gemeenschap.		
	Biologische gegevens: haarmonsters voor biologische impact analyse van chronische stress.		
	Informeren: interviews en focusgroepen met lokale ouderen uitgevoerd door jongeren, voor bevordering van gemeenschapscompetentie bij omgang met crises.		

16	Ribeiro & Silva (2021)	Basisschoolkinderen (6-10 jaar) uit Portugal, die zijn getroffen door bosbranden in 2017.	Inzicht krijgen in cognitieve en emotionele gevolgen van natuurrampen op kinderen. Kunstzinnige activiteiten: <i>Draw-and-write</i>-techniek, waarbij kinderen een tekening maakten over hun ervaringen met bosbranden en hier een begeleidende tekst bij schreven.	De gebruikte werkvorm onthulde diepe gevoelens van verdriet, bezorgdheid en angst over veiligheid. Ook hielp het bij verwoorden van ervaringen, door gevoelens en gedachten te uiten op aansluitende wijze (qua ontwikkelingsniveau), wat bijdroeg aan emotionele verwerking.	Methodologische beperkingen: interpretatie van de tekeningen is subjectief, waardoor invloed van culturele en sociale context mogelijk een vertekend beeld schetsen. Machtdynamieken & positionaliteit: afwezig
17	Williams & McEwen (2021)	Kinderen (7-9 jaar) uit het Verenigd Koninkrijk, die te maken hebben met overstromingsvoorbereiding en klimaatadaptatie.	Inzicht krijgen in de perceptie van kinderen wat betreft overstromingsrisico's en hun adaptie en rol hierin. Focusgroepen: gesprekken over voorbeelden, oorzaken en gevolgen van overstroming, waarbij gebruik werd gemaakt van visuele hulpmiddelen, zoals aansprekende en kleurrijke afbeeldingen	Kinderen ervoeren meer begrip voor ontoreikende risicovoorbereiding van volwassenen. Ook bleken ze al veel kennis en vaardigheden te bezitten op gebied van lokale en internationale overstromingsrisico's, met behulp van diverse bronnen. Daarnaast werden ze bewuster van hun eigen rol en die van anderen, wat wijst op ontwikkeling van systeemdenken.	Generaliseerbaarheid: specifieke contextfactoren kunnen vergelijking tussen andere culturele en geografische contexten bemoeilijken. Machtdynamieken & positionaliteit: afwezig

			Semi-gestructureerd script: werd gebruikt door onderzoekers om de groepsessies te begeleiden.			
18	Zeng & Silverstein (2011)	30 kinderen (7-15 jaar) uit China, die direct of indirect zijn geconfronteerd met de gevolgen van aardbevingen.	Bevordering van veerkracht bij kinderen door ze in staat te stellen hun ervaringen te verwerken en actief bij te dragen aan het herstelproces van de gemeenschap.	Kinderen kregen de vrijheid om in eigen tempo gevoelens van trauma en verlies te verwerken. Ze ontwikkelden een gevoel van empowerment en agentschap, door actief deel te nemen aan het herstelproces. De herdenkingsmars illustreert hun capabiliteit een betekenisvolle bijdrage, aan hun eigen herstel en dat van de gemeenschap, te leveren.	Ethische kwesties: culturele gevoeligheid is noodzakelijk om lokale gemeenschappen te betrekken bij ontwerp en uitvoering van psychosociale interventies.	
			Expressie: na verkenning van de thema's school, familie, natuur en huisdieren, namen de kinderen deel aan (door volwassenen georganiseerde) activiteiten gericht op het uiten van ervaringen en emoties.			
			Herbouwen: kinderen toonden initiatief en namen actief deel aan herstel van de school en gemeenschap			

			Herdenkingsmars: de kinderen organiseerden een herdenkingsmars ter ere van overleden familie en vrienden.		
19	Trajber et al. (2019)	Jongeren (14-18 jaar) uit een stroomgebied in Brazilië, een regio gekenmerkt door overstromingsgevaar, droogtes en onzekere voedsel- water- en energievoorzieningen.	Empowerment van jongeren door ze actief te betrekken bij begripsvorming en ontwikkeling van activiteiten met betrekking tot klimaatgerelateerde uitdagingen. Co-curriculaire activiteit: 1) <i>Microcentra</i>, gericht op preventie, percepties en veerkracht van water- en klimaatgerelateerde rampen. 2) <i>Nexus-webs</i>, gericht op het in kaart brengen van onderlinge verbanden tussen water, voedsel en energie Beide projecten bestonden uit een samenwerking tussen jongeren, docenten en onderzoekers	Jongeren ervoeren een versterkt gevoel van agentschap, waardoor intergenerationele dialogen werden gestimuleerd. Door hun percepties creatief te uiten, vergrootte het begrip van complexe milieuproblemen en bewustzijn van de eigen rol hierin.	Methodologische beperkingen: door verschillende onderzoeksbenaderingen te combineren, ontstonden uitdagingen met betrekking tot waarborgen van consistentie en vermijding van tokenisme. Machtdynamieken & positionaliteit: afwezig

Looping: deze methodologie combineert beide projecten, waardoor een cyclisch leerproces ontstaat en jongeren naast kennis vergaren, ook in staat gesteld worden bij te dragen aan beleidsvorming en gemeenschapsactie.

20	Mutch & Gawith (2014)	Basisschoolkinderen van 3 verschillende scholen in Christchurch, die allen direct of indirect zijn getroffen door aardbevingen.	Jongeren actief betrekken bij creatieve projecten, om ze te ondersteunen bij emotionele verwerking van de ramp. Kunstzinnige activiteiten: de drie betrokken scholen kregen de vrijheid om hun eigen benadering (kindgericht) toe te passen; 1) ontwikkelen van een <i>geïllustreerd boek</i> met tekeningen en verhalen van kinderen, personeel en ouders.	Kinderenervaarden de activiteiten als positief en behulpzaam, wat bijdroeg aan relativering binnen een bredere context. Door actieve deelname werden ze instaat gesteld hun emoties te uiten, ervaringen te begrijpen en bij te dragen aan herstel van de gemeenschap. Ook ervaarden ze meer controle, wat positief effect had op emotionele verwerking.	Methodologische beperkingen: niet alle kinderen reageren hetzelfde op traumatische gebeurtenissen, waardoor benadering specifieke aanpassingen vereist om aan de sluiten bij behoeften. Machtdynamieken & positionaliteit: afwezig
----	-----------------------	---	--	---	--

			2) realiseerden een <i>herdenkingstuin</i> met mozaïekpanelen, waarin de gemeenschap van voor, tijdens en na de aardbevingen tentoon worden gesteld. 3) kinderen maakten <i>documentaires</i> waarin ze elkaar interviewden over hun ervaringen.		
21	Potts (2024)	Middelbare scholieren (en jongeren) uit Sydney, die kampen met uitdagingen op gebied van; 1) sociale onzekerheid, 2) klimaatverandering en 3) mentale gezondheidsproblemen.	Inzicht krijgen in de ervaringen van jongeren en aan de hand hiervan een educatief kader ontwikkelen voor ondersteuning van veerkracht. Co-design: actieve betrokkenheid van jongeren bij het ontwerpen van een negen maanden durend pilotprogramma, gebaseerd op ervaringsgerichte leermodules over; zelfbewustzijn, autonomie, systeem- en toekomstdenken, plaatsgebonden leren en storytelling. Interviews: met docenten en jeugdwerkers.	De jongeren ontwikkelden een reeks aan relationele meta-competenties die helpen bij omgang met tegenslagen en bevordering van veerkracht zoals; zelfbewustzijn, mededogen, creativiteit, handelingsbekwaamheid, aanpassingsvermogen en interzijn. Dit resulteerde in versterkte relaties met zichzelf, de gemeenschap en de natuur.	Generaliseerbaarheid: specifieke contextfactoren kunnen vergelijking tussen andere culturele en geografische contexten bemoeilijken. Machtdynamieken & positionaliteit: integratie van relevante, diverse kennisbronnen door de onderzoeker, zijn noodzakelijk om begrip en bevordering van veerkracht te waarborgen.

22	Kee (2016)	Leerlingen uit New Orleans die zijn geconfronteerd met de nasleep van orkaan Katrina.	Begripsvorming van hoe kunsteducatie als middel kan worden ingezet, om identiteitsontwikkeling en reconstructie na een traumatische gebeurtenis, bij leerlingen te bevorderen. Kunstzinnige activiteiten: het maken van een collage en assemblage, om leerlingen participatief in staat te stellen narratieve ervaringen te uiten, creëren en delen.	Leerlingen kregen de mogelijkheid hun ervaringen te communiceren en verwerken. De creatieve expressie gaf inzicht in complexe emoties en herinneringen, die in woorden moeilijk zijn uit te drukken. Hierdoor vergrootte niet alleen begrip op eigen ervaringen, maar ook reconstructie van veerkracht, controle en identiteit in een gewijzigde omgeving.	Generaliseerbaarheid: specifieke contextfactoren kunnen vergelijking tussen andere culturele en geografische contexten bemoeilijken Methodologische beperkingen: door subjectiviteit van de activiteiten, zijn de resultaten afhankelijk van de perceptie van zowel maker als toeschouwer Ethische kwesties: culturele gevoeligheid en erkenning van unieke perspectieven zijn noodzakelijk om kunstgebaseerde benadering toe te passen Machtdynamieken & positionaliteit: afwezig
23	Wall (2016)	722 Zweedse deelnemers (5-33 jaar), met name kinderen en adolescenten, die zijn betrokken bij taxatie van alledaagse risico's.	Inzicht krijgen in de manier waarop jongeren alledaagse risico's betekenis geven. Photovoice: deelnemers maakten foto's van situaties die zij als risicovol beschouwden.	Het maken en bespreken van foto's droeg bij aan de competenties van jongeren om hun gedachten en gevoelens te verwoorden. Ze waren betrokken en toonden waardering voor de mogelijkheid hun perspectieven te delen en vergelijken met elkaar. Hierdoor ontwikkelden ze een groter bewustzijn	Methodologische beperkingen: interpretatie van de foto's is afhankelijk van context en achtergrond van zowel deelnemers als onderzoekers Generaliseerbaarheid: specifieke contextfactoren kunnen vergelijking tussen andere culturele en geografische contexten bemoeilijken

			Focusgroepen: in groepsessies werden deze foto's uitgebreid besproken, om diepere inzichten te krijgen in collectieve en persoonlijke percepties.	van risico's en hoe dit wordt ervaren binnen verschillende contexten.	Machtdynamieken & positionaliteit: bewustzijn van positionaliteit is noodzakelijk om een adequate analyse van resultaten uit te kunnen voeren.
24	Fletcher et al. (2016)	39 jongeren (13-22 jaar) uit 4 door rampen getroffen gemeenschappen (overstromingen, tornado's en bosbranden) in de Verenigde Staten en Canada.	Jongeren betrekken bij het herstelproces na rampen, door hun perspectieven te integreren in strategieën voor veerkrachtigheid. Kunstzinnige activiteiten: uitdrukken van ervaringen en ideeën door middel van diverse kunstvormen; fotografie, stop-motion animatie, grafische opnames en digitale verhalen. Workshops: gelegenheid om verhalen te delen en te bespreken met leeftijdsgenoten, voor bijdrage aan collectief begrip van veerkracht en herstel. Informereren: de geproduceerde kunstwerken werden tentoon gesteld aan lokale leiders en beleidsmakers.	Jongeren rapporteerden een versterkt gevoel van verbondenheid en empowerment, doordat het geboden platform de mogelijkheid gaf emoties te uiten en verwerken. Toch gaven de onderzoekers aan niet vanaf het begin betrokkenheid van jongeren te ervaren. Door actieve deelname en inzetten van narratieve vaardigheden, droegen de jongeren bij aan reconstructie van veerkracht. Daarnaast gaven ze aan hun stem te hebben gevonden, waarmee meer bewustzijn werd gecreëerd binnen de gemeenschap.	Methodologische beperkingen: variatie van context, timing en locatie bemoeilijkte hantering van een uniforme aanpak. Daarnaast beperkten tijdsdruk en logistieke uitdagingen de flexibiliteit en diepgang van sommige activiteiten Machtdynamieken & positionaliteit: auteurs reflecteerden zelfbewust op hun positie en invloed daarvan door hun achtergrond, overtuigingen en ervaringen te erkennen.